

**Микола Васильович Гоголь,
таємничий і непередбачуваний**

Рекомендаційний бібліографічний покажчик

Краматорськ
2019

Укладач:

Бесєдіна О. Б. – бібліограф довідково-інформаційного відділу бібліотеки

Відповідальний редактор:

Коваленко Л. О. – завідувач бібліотеки

Г58 Микола Васильович Гоголь, таємничий і непередбачуваний :
рекомендаційний бібліографічний покажчик / укл. О. Б. Бесєдіна ; відповід.
ред. Л. О. Коваленко. – Краматорськ : ДДМА, 2019. – 13 с.

Багато талановитих поетів та письменників прославили Україну своїм хистом. Микола Васильович Гоголь навіть серед побратимів по перу виділяється своєю палкою любов'ю до Батьківщини, рідного народу, його культури, гострим, насмішкуватим стилем та незламним прагненням справедливості. Неординарна особистість і геніальний письменник, він випробував свої сили у багатьох літературних напрямках – в історичній прозі, містиці, комедії. Не стало великого автора в 1852 році. Але його творіння живуть і дивують читача і в наш час, і будуть ще довго надихати на дискусії, нові мистецькі знахідки, роздуми про устрій життя, справедливість, про духовні й матеріальні цінності.

Покажчик пропонує ознайомитися з біографією та художніми творами Миколи Гоголя, а також науковими та публіцистичними виданнями про його особисте й літературне життя, про значення мистецької спадщини письменника для українського сьогодення.

Для студентів, викладачів та всіх, хто цікавиться темою.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Творча спадщина письменника.....	8
2. Література про життя і творчість М. В. Гоголя	8
3. Загадковий світ гоголівської уяви.....	11
4. Микола Гоголь і сьогодення.....	12

ПЕРЕДМОВА

Микола Васильович Гоголь народився 20 березня (1 квітня) 1809 року в містечку Великі Сорочинці Полтавської губернії. Згідно з сімейними переказами він походив зі старовинного українського козацького роду і був нащадком відомого козака Остапа Гоголя, гетьмана Правобережної України (наприкінці XVII століття). Родина не була заможною. Єдиним багатством були діти – разом з Миколою дванадцять. Дитинство Гоголя пройшло в батьківському маєтку

Василівці. Мовно-музична культура рідної землі знаходила свій вияв у виховній практиці бабусі Тетяни Семенівни, маминої мами. Згодом він захопився збиранням українських народних пісень, прислів'їв та приказок, готував матеріали до українсько-російського словника. Пізніше він так писав про українські пісні: «Моя радість,

життя моє! Як я вас люблю! Що всі холодні літописи, в яких я тепер риюся, перед цими дзвінками, живими літописами! Як мені допомагають в історії пісні!..»; «Це народна історія, жива, яскрава, барвиста, правдива, що розкриває все життя народу».

У 1818-1819 роках – навчається в Полтавському повітовому училищі. Пізніше продовжує освіту в Ніжинській гімназії. Микола не був відмінником, але мав успіхи в малюванні, граматиці. Крім того навчався грі на скрипці, брав участь у виставах. Протягом 1821-1828рр. у Ніжинській гімназії вищих наук грав у виставах. Майстерно зіграв роль Простакової у виставі «Недоросль». Учасник цієї постановки К. Базилі, пізніше відомий публіцист і дипломат, згадував: «... Я бачив цю п'єсу і в Москві, і в Петербурзі, але завжди вважав, що жодній актрисі не вдавалася так добре роль Простакової, як її зіграв 16-літній Гоголь». А товариш Гоголя Т. Пащенко стверджував: «Думаю, що Гоголь затьмарив би й знаменитих коміків-артистів, якби вступив на сцену». У гімназії Гоголь особливо охоче вивчав давню українську історію, народні звичаї та усну народну творчість, з якими знайомився не лише з друкованих джерел, а й на ніжинських базарах, у передмісті Магерки, де мав багато знайомих. Пізніше ніжинські типи, окремі сценки увійшли до творів письменника.

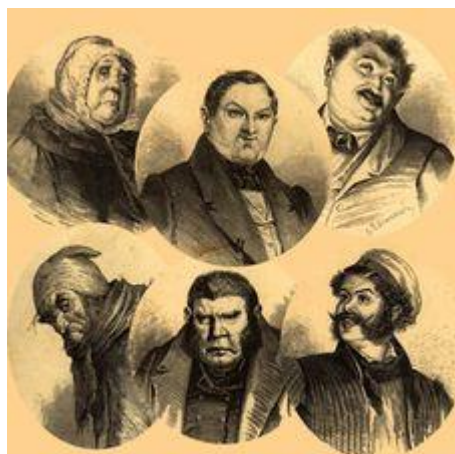
Ще в студентські роки Гоголь переймається соціальними негараздами і налаштовується на таку діяльність, «щоб бути по-справжньому корисним для людства». Вибравши вивчення основ юстиції, мріє у майбутньому вершити правосуддя. Після навчання в гімназії він їде в Петербург. Там влаштовується на роботу в канцелярію, але швидко розчаровується і вважає свою посаду нудною. Проте свій досвід роботи він вдало використовує як матеріал для творів. Наприклад, повість «Шинель» іронічно відображає чиновницькі будні «маленької людини». У збірниках Гоголя «Вечори на хуторі біля Диканьки» і «Миргород» гармонійно переплелися історії з українського та російського життя.

«Вечори» майже відразу стали дуже популярні і прославили Гоголя. А після виходу другої частини письменник приїхав в Москву в новій якості – знаменитого автора.

У цей час він знайомиться з багатьма іншими відомими людьми. Микола Гоголь зі шкільної лави зачитувався творами Олександра Пушкіна, був його відданим шанувальником, тому, тільки переїхавши до Петербурга в 1829 році, вирішив нанести поетові візит. Поборовши сором'язливість і збентеження, Гоголь без запрошення нагрянув на квартиру Пушкіна, але далі порога потрапити, на жаль, не зміг. Слуга сказав письменнику, що господар спочиває. Зустрітися з Пушкіним Гоголю вдалося тільки два роки поспіль, на дачі поета Петра Плетньова. Пушкін високо оцінив літературний талант молодого колеги, коли восени того ж 1831 року вийшли друком гоголівські «Вечори на хуторі біля Диканьки». «Ось справжня веселість, щира невимушеність, без манірності. А місцями яка поезія!», – писав поет. Автори продовжили спілкування, і скоро їх відносини стали дійсно дружніми. Пушкін підкидав Гоголю ідеї і сюжети для нових творів, наприклад, для «Ревізора» і «Мертвих душ», часом клопотав про постановку його п'єс, виводив Гоголя в світ і намагався привернути до нього увагу широкої аудиторії. Сам же Гоголь беззаперечно виконував поради Пушкіна, прислухався до його думки і «ні один рядок не писав без того, щоб не уявляв його перед собою». Комедія «Ревізор» заснована на дійсних подіях, про які повідав Гоголю Пушкін. А популярний твір «Вій» швидше за все був оригінальною задумкою автора. Хоча Гоголь стверджував, що використав в роботі народні сказання. Особливий інтерес викликає повість «Тарас Бульба». Сучасні екранізації повісті говорять про невичерпний інтерес до твору. Інтерес Гоголя до українських козаків в якійсь мірі був викликаний тим, що письменник походив з шановного козацького роду. Життя на Запорізькій Січі він описував з особливим трепетом, хоча без ідеалізації.

Гоголь – неординарна особистість і геніальний письменник. Він пробував свої сили в багатьох літературних напрямках – в історичній прозі, містиці, комедії. Етапною стала його соціальна комедія «Ревізор» (1836). Є. В. Анічков так писав з цього приводу: «Навіть у «Ревізорі», котрий так образив публіку на першій виставі, бо вона упізнала у ньому саму себе, і тут Гоголя не

можна назвати таким, що шмагає... Добрі наміри задуму «Ревізора» чудово оцінив Микола I, що протегував цій комедії». Смерть А. С. Пушкіна, наставника й товариша, Микола Гоголь важко пережив. Його знайомі відзначали, що письменник виглядав неймовірно пригніченим, довго не міг відновити роботу над «Мертвими душами», які писав якраз в 1837 році, гірко сумував за Пушкіним. Невдовзі Гоголь виїхав на досить тривалий час за кордон, відвідав Німеччину, Швейцарію, Францію, Італію. В Італії писав перший том поеми-романа «Мертві душі», що вийшов друком в 1842 році.

З появою «Ревізора» і «Мертвих душ» конфлікт Гоголя з російським суспільством ще більше визначився і загострився. У 1848 році письменник повернувся до Росії, де посилено працював над другим томом «Мертвих душ». Під тиском критики і морального терору російського суспільства Гоголь поставив своїм завданням дати у другому томі поеми тільки позитивний образ Росії, й створити ідеальний образ російської людини. Тонке відчуття геніального художника збурювалось нежиттєвістю образів ним створюваних, і тричі друга частина великого твору, багаторічна праця художника, спалювалася ним.

Протягом і, особливо в кінці життя, письменник страждав на душевний розлад. Він захоплювався містикою, хоча часто від цього страждав. Відомо, що Гоголь був схильний до багатьох фобій. Він боявся грози, цурався незнайомих людей. Біографам не вдалося відшукати інформацію про любовні зв'язки Гоголя з жінками, подекуть, що він боявся й жінок. До дивацтв письменника відносять його захоплення кулінарією і рукоділлям. З кінця січня 1852 року в будинку графа Олександра Толстого гостював ржевський протоієрей Матфей Костянтинівський, з яким Гоголь познайомився в 1849 році. Між ними відбувалися складні, часом різкі розмови, основним змістом яких було недостатнє смирення і благочестя Гоголя. Письменник запропонував панотцю чистовика другої частини «Мертвих душ» для ознайомлення, з тим, щоб вислухати його думку. Протоієрей Матфей став єдиним прижиттєвим читачем рукопису 2-ї частини. Повертаючи її автору, він висловився

проти опублікування ряду розділів, навіть просив знищити їх, назвавши книгу «шкідливою». Серед небагатьох близьких друзів Миколи Васильовича була Катерина Михайлівна Хомякова – господиня літературного салону, сестра поета Н. М. Язикова і вченого П. М. Язикова. На думку гоголезнавців, Е. М. Хомякова була незримим осередком духовного життя спільноти московських слов'янофілів. М. В. Гоголь цінував її як одну з найбільш чудових жінок свого часу. У конфіденційних розмовах з нею досить скритний письменник ставав більш відвертим, розповідаючи їй про свої плани на майбутнє. Рання смерть

Катерини Михайлівни стала для письменника непоправною втратою і дуже вразила його. Гоголь на ранок після першої панахиди сказав А. С. Хомякову: – «Все для мене скінчено». У самотнього письменника виникли думки про близькість власної смерті, посилилися аскетичні і містичні настрої, що завершилися хворобою. Смерть Хом'якової, засудження Костянтинівського і, можливо, інші причини переконали Гоголя відмовитися від творчості і почати говіти за тиждень до Великого посту. Він перестав виїжджати з дому. О 3:00 ночі з понеділка на вівторок 11-12 (23-24) лютого 1852 року, тобто в велике повечір'я понеділка першої седмиці Великого посту, Гоголь розбудив слугу Семена, звелів йому відкрити пічні засувки і принести з шафи портфель. Вийнявши з нього в'язку зошитів, Гоголь поклав їх у камін і спалив. На ранок він розповів графу Толстому, що хотів спалити тільки деякі речі, заздалегідь на те приготовані, а спалив все під впливом злого духа. Гоголь, незважаючи на вмовляння друзів, продовжував суворо дотримуватися посту; 18 лютого зліг у ліжку і зовсім перестав їсти. Весь цей час друзі і лікарі намагалися допомогти письменнику, але він відмовився від допомоги, внутрішньо готуючись до смерті. Двадцятого лютого ввечері він впав у безпам'ятство, а на ранок 21 лютого в четвер помер.

Опис майна Гоголя показав, що після нього залишилося особистих речей на суму 43 рублі 88 копійок. Предмети, що потрапили в опис, були обносками і свідчили про повну байдужість письменника до свого зовнішнього вигляду в останні місяці його життя. У той же час на руках у С. П. Шевирьова залишалися дві з гаком тисячі рублів, переданих Гоголем на благодійні цілі нужденним студентам Московського університету.

Значення творчості М. В. Гоголя величезне для обох країн: і для Росії, і для України. Неоднозначність його прози, незвичайність його самого як особистості викликала до нього у сучасників і в потомків цілу гаму почуттів – від щирого захоплення й обожнювання – до ненависті й цілковитого неприйняття. В. В. Розанов винуватив Гоголя майже чи не в усіх бідах Росії; Д. М. Овсяннико-Куликовський та І. С. Тургенєв визнавали особливу чуйність і небайдужість до слабкостей імперії, вразливість письменника і його «біль за всіх»; П. Меріме, А. Ахматова, О. Герцен наголошували на несамовитій любові Гоголя до України й українців. Незважаючи на такі розбіжності в оцінках, всі одностайні у визнанні блискучого, неповторного, гострого й різнобарвного його письменницького хисту. Чи не найточніше висловився про Гоголя Микола Бердяєв: «Гоголь належить не лише історії літератури, але й історії російських релігійних і релігійно-соціальних шукань. Один із найбільш загадкових письменників. Він – не реаліст і не сатирик, як раніше думали. Він фантаст, який змальовує не реальних людей, а злих духів елементарних, передусім духа брехні, що заволодів Росією. Він християнин, що переживав християнство пристрасно – і трагічно, був придавлений почуттям гріха й покарання, був людиною майже середньовічною. Гоголь – одна з найтрагічніших постатей російської літератури. Від нього починається релігійно-моральний характер російського письменництва».

Не стало великого автора в 1852 році. Але його творіння живуть і дивують читача і в наш час, і будуть ще довго надихати на дискусії або просто роздуми про устрій життя, справедливість, про духовні й матеріальні цінності. Твори М. В. Гоголя багаторазово екранізувалися, використовувалися композиторами при створенні опер та балетів. М. В. Гоголь був персонажем кількох фільмів та інших художніх творів, як у сучасному мистецтві, так і за часів Російської імперії. Зображення письменника та героїв його творів можна зустріти на поштових марках і монетах, щорічний Сорочинський ярмарок визнано загальнонаціональним заходом. Квести, фестивалі, літературні конкурси, світова популярність – все це є підтвердженням невмирущого гоголівського таланту та актуальності його творів у наш час.

Полтавщини коханий сину, любив ти щіро Україну
В холоднім, змерзлім Петербурзі ти їй вінки яскраві плів,
Й характер випишай вкраїнський талановито так зумів.
Ми дуже дякуєм тобі за « Бульбу», «Вія», «Вечори...».
В долонях рідне і любиме підніс високо догори,
Писав сміливо, не лякався, гіркої правди не цурався.
Твоїх критичних «Мертвих душ» і «Ревізора» люд боявся
Служилий руський, панівний...
Твого пера, гостріш за списа, тебе, наш соколе ясний!

Творча спадщина письменника

1. P1 Гоголь Н. В. Сочинения : прилож. к журн. "Нива" на 1900 г. : в 12 т. / Н. В. Г58 Гоголь ; ред. Н. С. Тихонравова. – Изд. 15-е. – СПб. : Изд. Маркса, 1900.
2. P1 Гоголь Н. В. Собрание сочинений в 2-х томах / Н. В. Гоголь. – М. : Худ. лит-ра, Г58 1969.
3. P1 Гоголь Н. В. Избранные произведения в 2-х томах / Н. В. Гоголь. – М. : Худож. Г58 лит-ра, 1978.
4. P1 Гоголь Н. В. Избранные произведения в 2-х томах / Н. В. Гоголь. – К. : Днипро, Г58 1983.
5. P1 Гоголь Н. В. Вечера на хуторе близ Диканьки. Миргород / Н. В. Гоголь. – М. : Г58 ЭКСМО-Пресс, 2001. – 560 с.
6. P1 Гоголь Н. В. Мертвые души : поэма / Н. В. Гоголь. – М. : Недра, 1975. – 368 с. Г58
7. P1 Гоголь Н. В. Петербургские повести / Н. В. Гоголь. – М. : Сов. Россия, 1978. – Г58 208 с.
8. P1 Гоголь Н. В. Повести. Невский проспект. Нос. Портрет. Шинель. Коляска. Г58 Записки сумасшедшего / Н. В. Гоголь. – М. : Худ. лит-ра, 1963. – 222 с.
9. P1 Гоголь Н. В. Повести. Мертвые души : поэма-роман / Н. В. Гоголь. – М. : Г58 ЭКСМО-Пресс, 2001. – 544 с.
10. P1 Гоголь Н. В. Повести. Пьесы. Мертвые души / Н. В. Гоголь. – М. : Худож. лит-ра, Г58 1975. – 655 с.
11. P1 Гоголь Н. В. Повести. Ревизор / Н. В. Гоголь. – М. : Худ. лит-ра, 1984. – 352 с. Г58
12. P1 Гоголь Н. В. Ревизор. Комедия в 5-ти д. / Н. В. Гоголь. – М. : Худож. лит-ра, Г58 1975. – 141 с.
13. P1 Гоголь Н. В. Тарас Бульба : повесть / Н. В. Гоголь. – М. : Дет. лит-ра., 1978. – 175 Г58 с.
14. P1 Гоголь Н. В. Шинель / Н. В. Гоголь. – Л. : Худож. лит-ра, 1976. – 319 с. Г58

Література про життя і творчість М.В. Гоголя

15. Вересаев В. В. Гоголь в жизни: сист. свод подлин. свидетельств современников / предисл. Ю. Манна. – Харьков : Прапор, 1990. – 680 с.
16. Філіпенко Н. Микола Гоголь у контексті розмислів В. Зеньковського про православну культуру: митець – мислитель – людина / Н. Філіпенко // Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія. – 2012. – Вип. 602–603. – С. 135–139. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_fil_2012_602-603_27
17. Виноградов И. Преподобный Серафим Саровский и Н. Гоголь / И. Виноградов // Філологічні науки. – 2013. – Вип. 15. – С. 3–7. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fil_Nauk_2013_15_3

18. Воропаев В. Н. Гоголь и его окружение. Материалы к биобиблиографическому словарю : [лица духовного звания] / В. Воропаев // Філологічні науки. – 2013. – Вип. 15. – С. 7–16. – Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fil_Nauk_2013_15_4
19. Переписка Н. В. Гоголя : в 2 т. – М. : Худож. лит., 1988.
20. Гленко Г. Лист із Перекопа: сторінка біографії Миколи Гоголя / Г Гленко // Науковий світ. – К., 2009. – № 3. – С. 12–13.
21. Есенков В. Н. Гоголь: Совесть. Из жизни Н. В. Гоголя / В. Н. Есенков. – М. : АРМАДА, 1998. – 523 с.
22. Івченко В. Кризь біль реальний і уявний. (Новий погляд на життєвий та творчий шлях Миколи Гоголя) // Науковий світ. – К., 2010. – № 1. – С. 22–25.
23. Машинский С. Гоголь. 1852–1952 / С. Машинский. – М. : Гос. изд-во культ.-просвет. лит., 1961. – 271 с.
24. Михед П. В. Гоголь-гимназист в мемуаристике / П. В. Михед, Ю. В. Якубина // Література та культура Полісся. Сер. : Філологічні науки. – 2014. – Вип. 75. – С. 24–42. – Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ltkpfil_2014_75_5
25. Полещук Т., Марчуков А. Украина в русском сознании. Николай Гоголь и его время / Т. Полещук, А. Марчуков. // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2014. – Вип. 50. – С. 571–578. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_ist_2014_50_30
26. Полторацький О. І. Повість про Гоголя. Останні роки / О. І. Полторацький. – К. : Рад. письменник, 1976. – 319 с.
27. Гоголь Николай Васильевич // Русские писатели биобиблиографический словарь. – М. : Просвещение, 1971. – С. 249–258.
28. Н. В. Гоголь // История русской литературы : в 4-х т. Т. 2. От сентимент-тализма к романтизму и реализму. – Л. : Наука, 1981. – С. 530–579.
29. Святець Ю. А. Микола Васильович Гоголь (1809–1852) та педагогічна думка України : [викладацька діяльність письменника] / Ю. А. Святець // Наддніпрянська Україна: історичні процеси, події, постаті. – 2014. – Вип. 12. – С. 143–159. – Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nuippp_2014_12_17
30. Гудушаури Н. О. Н. В. Гоголь и театр // Література та культура Полісся. Серія : Філологічні науки. – 2017. – Вип. 86. – С. 85–94. – Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ltkpfil_2017_86_8
31. Литвинська С. В. М. Гоголь як український етнограф та етнопсихолог / С. В. Литвинська, Т. М. Чухліб // Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. – 2010. – Вип. 21. – С. 247–258. – Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvnz_2010_21_28
32. Гоголь Николай Васильевич // Русские писатели, 1800–1917 : биограф. слов. Т. 1. А – Г / гл. ред. П. А. Николаев. – М. : Сов. энцикл., 1989. – С. 593–602.

33. Жулинський М. Дві половинки українського серця. Шевченко і Гоголь // Бахмутський шлях. – 2010. – № 1–2. – С. 3–23. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bsh_2010_1-2_3
34. Золотуский И. П. Гоголь в Диканьке / И. П. Золотуский. – М. : Алгоритм, 2007. – 238 с.
35. Анненкова Е. И. Гоголь и русское общество : монография / Е. И. Анненкова ; Рос. гос. пед. ун-т им. А. И. Герцена. – СПб. : Росток, 2012.
36. Чоботько О. В. В. Розанов и Н. Гоголь: причины творческого антагонизма. Стаття 1 / О. В. Чоботько // Література та культура Полісся. Серія : Філологічні науки. – 2016. – Вип. 82. – С. 38–47. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ltkpfil_2016_82_6
37. Фісак І. М. В. Гоголь – дослідник і збирач українського фольклору / І. М. Фісак // Філологічні науки. – 2012. – Вип. 11. – С. 45–51. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fil_Nauk_2012_11_11
38. Белинский В. Г. Письмо Н. В. Гоголю. Взгляд на поэзию и литературу / В. Г. Белинский // Хрестоматия по истории философии (русская философия). Зарождение философской мысли на Руси. Философская мысль в послепетровской России. Религиозно-идеалистическая мысль в отечественной философии. – М., 1997. – № Ч. 3. – С. 156–165.
39. Белинский В. Г. Статьи о Пушкине, Лермонтове, Гоголе / В. Г. Белинский. – М. : Просвещение, 1983. – 272 с.
40. Владимирцев В. Оказывать помощь душевную другим (к 200-летию со дня рождения Н. В. Гоголя) / В. Владимирцев // Наука и религия. – М., 2009. – № 3. – С. 16–19.
41. Звизняцковский В. "Смешное обнаружится само собою..." (Гоголь и носители разноликих "смехов" в "Ревизоре") / В. Звизняцковский // Докса. – 2016. – Вип. 1. – С. 83–92. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/doksa_2016_1_10
42. Гленко Г. Лист із Перекопа: сторінка біографії Миколи Гоголя // Науковий світ. – К., 2009. – № 3. – С. 12–13.
43. Жданов В. В. Н. В. Гоголь: очерк творчества / В. Н. Жданов. – М. : Гослитиздат, 1953. – 119 с.
44. Івченко В. Кризь біль реальний і уявний. (Новий погляд на життєвий та творчий шлях Миколи Гоголя) / В. Івченко // Науковий світ. – К., 2010. – № 1. – С. 22–25.
45. Красовська О. Любити за класиком (до 200 річчя великого Гоголя) / О. Красовська // Віче. – К., 2009. – № 5. – С. 59.
46. Луцький Ю. Між Гоголем і Шевченко / Ю. Луцький. – К. : Час, 1998. – 255 с.
47. Матицин О. Гоголь як представник українського романтизму / О. Матицин // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Культурологія. – 2011. – Вип. 7. – С. 182–190. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoakl_2011_7_29
48. Машинский С. И. Художественный мир Гоголя / С. И. Машинский. – М. : Просвещение, 1979. – 432 с.

49. Михед П. Апостол живих душ (до 200-річчя народження Миколи Гоголя) / П. Михед // Вісник Національної академії наук України. – К., 2009. – № 4. – С. 40–59.
50. Мірошник О. Микола Гоголь та Михайло Старицький про Тараса Бульбу: своєрідність художньої інтрепретації одного сюжету / О. Мірошник // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія. – 2015. – Вип. 21–22. – С. 251–272. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lfk_2015_21-22_19
51. Поліщук Я. Микола Гоголь і українська література / Я. Поліщук // Дивослово: українська мова і література в навчальних закладах. – К., 2005. – № 11. – С. 29–32.
52. Смирнова Е. А. Поэма Гоголя "Мертвые души" / Е. А. Смирнова ; отв. ред. С. Г. Бочаров. – Л. : Наука, 1987. – 197 с.
53. Супронюк О. Микола Гоголь та його раннє літературне оточення: джерела освіти, лектура, витоки творчості / О. Супронюк // Світогляд. – К., 2009. – № 2. – С. 1–7.
54. Чернышевский Н. Г. Очерки гоголевского периода русской литературы / Н. Г. Чернышевский. – М. : Худож. лит., 1984. – 511 с.
55. Шкловский В. Заметки о прозе русских классиков. О произведениях Пушкина, Гоголя, Лермонтова, Тургенева, Толстого, Чехова / В Шкловский. – М. : Сов. писатель, 1953. – 319 с.
56. Н. В. Гоголь // История русской литературы : в 4-х т. Т. 2. От сентиментализма к романтизму и реализму. – Л. : Наука, 1981. – С. 530–579.
57. Гоголь Николай Васильевич // Русские писатели, 1800 – 1917 : биогр. слов. Т.1. А – Г / гл. ред. П. А. Николаев. – М. : Сов. энцикл., 1989. – С. 593–602.

Загадковий світ гоголівської уяви

58. Гоголь. Містика та реальність / авт.-упоряд. Л. Цурика. – К. : АВІАЗ, 2013. – 127 с.
59. Барабаш, Ю. Я. Почва и судьба ; Гоголь и украинская литература: у истоков / Ю. Я. Барабаш ; РАН, Институт мировой литературы им. А. М. Горького. – М. : Наследие, 1995. – 224 с.
60. Куприенко В. П. Гоголь. Загадочная смерть в Москве / В. П. Куприенко. – Краматорск : Контраст, 2009. – 236 с.
61. Войтенко В. П. Гоголь. Геній та божевілля : [з хроніки життя і творчості Миколи Гоголя] / В. П. Войтенко, О. В. Войтенко. – К. ; Ірпінь : Перун, 2009. – 384 с.
62. Ковальчук О. Г. Гоголь: буття і страх / Гоголезнавчі студії / відп. ред. П. В. Михед ; Ніжинський держ. педагогічний ун-т ім. Миколи Гоголя. Гоголівський науково-методичний центр. – Ніжин, 1996. – (Бібліотека журналу "Київська старовина"). Вип. 10 : – [Б. м.] : [б. в.], 2002. – 88 с.
63. Янковська Ж. М. В. Гоголь і українська народна культура та фольклор (за спогадами, висловлюваннями та листами) / Ж. Янковська // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Культурологія. – 2008. – Вип. 3. – С.71–81.– Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoakl_2008_3_12

64. Гоголь: материалы и исследования / РАН, Институт мировой литературы им. А. М. Горького ; отв. ред. Ю. В. Манн. – М. : Наследие, 1995. – 255 с.
65. Івченко В. Кризь біль реальний і уявний. (Новий погляд на життєвий та творчий шлях Миколи Гоголя) / В. Івченко // Науковий світ. – К., 2010. – № 1. – С. 22–25.
66. Гиппиус В. Гоголь: Воспоминания. Письма. Дневники / Василий Гиппиус. – М. : Аграф, 1999. – 464 с. – (Литературная мастерская).
67. Гоголь: материалы и исследования / РАН, Институт мировой литературы им. А. М. Горького ; отв. ред. Ю. В. Манн. – М. : Наследие, 1995. – 255 с.
68. Соколов Б. В. Гоголь : энциклопедия / Б. В. Соколов. – М. : Алгоритм, 2003. – 544 с.: ил. –

М. В. Гоголь і сьогодні

69. Вінок М. В. Гоголю: Гоголь і час : збірник. – Х. : Прапор, 1989. – 252 с.
70. Авер'янова Н. Микола Гоголь: системне бачення культуротворчих процесів у добу націєтворення / Н. Авер'янова // Українознавчий альманах. – 2010. – Вип. 2. – С. 150–153. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukralm_2010_2_47
71. Великосорочинский литературно-мемориальный музей Н. В. Гоголя : путеводитель. – 2-е изд., перераб. – Х. : Прапор, 1975. – 67 с.
72. «Гоголевское направление» // Литературный энциклопедический словарь / под общ. ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. – М. : Сов.энциклопедия, 1987. – С. 78.
73. Гоголівські місця Полтавщини: путівник / пер. Т. Панкова ; текст І. Потехіна, Ю. Оніщук ; фото В. Балацький [та ін.] ; Полтавська обласна рада, Полтавська обласна спілка краєзнавців. – Полтава : Оріяна, 2008. – 31 с.
74. Гоголівські місця на Україні : фотоальбом / фото І. А. Гільбо ; авт. вступ. ст. В. Я. Звінячковський, М. О. Хоцький. – 2-ге вид., доп. – К. : Мистецтво, 1990. – 112 с.
75. Литвинська С. В. М. Гоголь як український етнограф та етнопсихолог / С. В. Литвинська, Т. М. Чухліб // Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. – 2010. – Вип. 21. – С. 247–258. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvnz_2010_21_28
76. Гудушаури Н. О. Н. В. Гоголь и театр / Н. О. Гудушаури // Література та культура Полісся. Серія : Філологічні науки. – 2017. – Вип. 86. – С. 85–94. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ltkpfil_2017_86_8
77. "Гоголь-фэнтэзи" им. Рудого Панька : сб. рассказов победителей V Междунар. лит. конкурса / ред. В. Кругов. – Херсон : Гилея, 2014. – 127 с.
78. Чепелик О. В. Гогольфест на Арт-заводі «Платформа» / О. В. Чепелик // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини. – 2017. – Вип. 12–13. – С. 284–298. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spdr_2017_12-13_20

79. Рождественська І. Є. Польський Гоголь / І. Є. Рождественська // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. – 2011. – Вип. 3(1). – С. 22–28. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzl_2011_3\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzl_2011_3(1)_6)
80. Сверстюк Є. О. Гоголь і українська ніч. Есеї / Євген Сверстюк ; упоряд. Олексій Сінченко. – Вид. 2-ге, випр. – К. : КЛІО, 2013. – 327 с.
81. Кравець Я. Микола Гоголь у бельгійських французькомовних виданнях / Я. Кравець // Султанівські читання. – 2016. – Вип. 5. – С. 88–101. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/culs_2016_5_10

